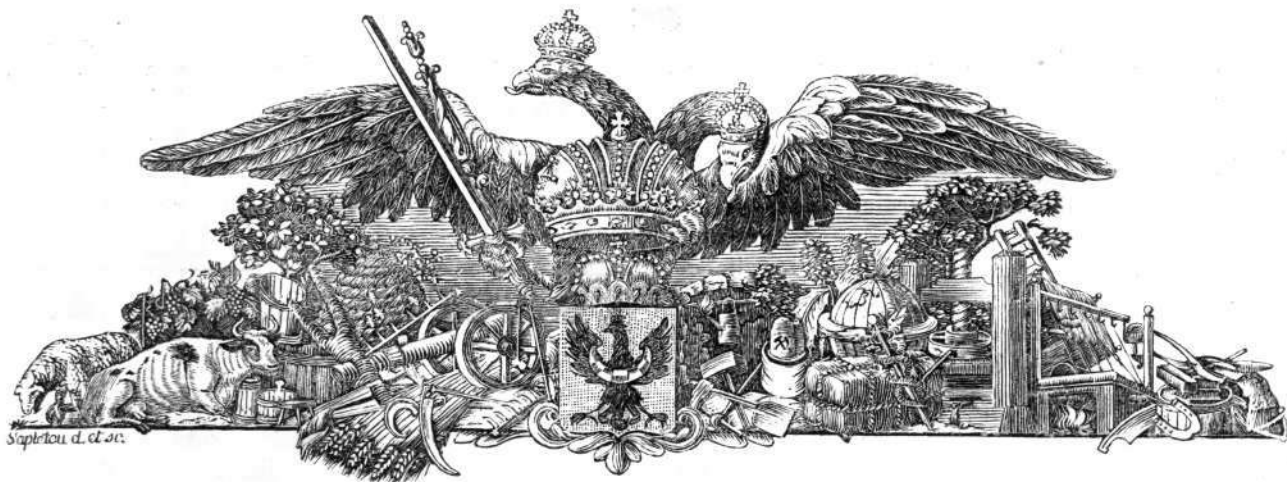

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 17.

V frédo 24. Maliturna.

1844.

ES Te novize pridejo vsako frédo na dvéh zhetertnih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hiši 195 v Šalendrovi ulizi bliso Brega; sa Ljubljano in sa tife, ki jih ne dobivajo po pošti, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejemljejo se pa pri natiskovavzu na Bregu Nr. 190. Po pošti veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol leta 1 fl. 15 kr. Po vsih z. k. poštah se snajo dobiti.

Osnanilo.

2. Velkitravna pred poldnem bode veliki sbor z. k. kmetijske drushbe v Ljubljani. Sberalifhe je po navadi v hiši z. k. deshel'niga vladarstva na novim tergu. Vsi udje te drushbe so povabljeni, k temu sboru priditi.

Sveti Juri.

Hodi, hodi, sveti Juri!
In po svetu tak zakuri: ¹⁾
De se vgame mezig koža,
Ki jo spomlad že pomnoža; ²⁾

De mladike se spustijo,
Ki na drevju mirno spijo;
De se drevje cvetjem cira, ³⁾
Gde si čbela med pobira;

De se trave zelenijo,
Kosci skorej de kosijo;

De 'mo skorej krave pasli,
Nemamo kaj nesti v jasli;

De 'mo skorej gor pod strehu
Rivali seno pri smehu.

Več ne hodi, sveti Juri!
In po svetu več ne kuri: ⁴⁾
Že od peči in vročine
Vun bežijo spat deklina.

V hiši več ne najde hlada,
Naj bo stara ali mlada.

Veselje grešno fant že iše,
Ki gre po noč' od svoje hiše.

Grešne so vam to navade,
Ktere motijo vas mlade.

Le se var'te te skušnjave,
De vam duše bodo zdrave.

V jesen pošli Miha, Juri!
Peč de naj nam zdaj zakuri.
V mirni vésti bote spali,
Okol peči spet ležali!

Iz Karlopaga.

S. G.

Ogerfhizhna prefha dôbra klaja sa shivino in verli gnoj sa njive.

Po Franzoskim in Angleshkim redé in pitajo s ogerfhizhno prefho shivino, ali pa s njo njive gnojé.

Sató, ki je ogerfhizhna prefha proti lanjeni nekaj sharkeji, jo poprej, ko se mnogi shivini poklaja, kakor v moko stolzhejo ali smejejo, in potem s klajo ali futram vsake rabe smefhajo. — Molsnim kravam se je s resanzo v vsaki klaji okoli eniga funta smefhane da; jalovkam

¹⁾ Te dve verstice se pred vsakim redikam (strofo) perve polovice pesmi ponavljate. —

²⁾ Vsaka druga verstica se pri petji ponavlja. —

³⁾ Cvetjem je storiven (Instrumental) brez predmeta »z«, kar pri nas ni več v navadi; škoda de se je to predstvo iz našiga govora zgubilo. —

⁴⁾ Te dve verstice se pred vsakim redikam druge polovice pesmi ponavljate.

in volam se je pa poklaja po tém, kolikor druga kerma vezh ali manj težnosti ima; vezhidel eden do poldrusiga funta na enkrat. Konjem v teshki vpregi se preshe v vsaki klaji poldrugi ali zelo dva funta potreše. Tudi pri pitanju goveje shivine se klajenje s ogerfhizhnimi preshami po tém ravna, ako je navadna kerma bolj ali manj težna. Mnogotere skušnje nam rasodevajo, de pitanje s lanenimi preshami le takrat dôbro tekne, kadar se po malim shvini pokladuje, fizer shkodjejo nji. Kdo tedaj shelji, svojo goved hitro spitati, naj en del lanene preshe s tremi deli ogerfhizhne smesha in priprizhal se bo, kako koristen je ta smes.

S ogerfhizhno presho gnojiti, se nar bolj ilovnati ali tako imenovani debeli semlji perleshe. — V vinogradih se mora semlja od tert nekoliko odkopati, potem se korenine s imenovano presho potrešejo, in potlej she le s odkopano semljo safuti. Zhe se pa krompirju gnoji, se po brasdah ali po jamizah okoli vřaziga krompirja po pelli take preshe potreše, preden se safuje. Na Franzoskim potrebujejo sa zel oral vinograd pognojiti 5 zentov, sa krompir pa 6 zentov ogerfhizhne preshe.

Angleshi sejejo prav radi in veliko répe, posébnô tiste, ki ji Turnips pravijo, in terdijo, de bi je toliko ne perdelali, zhe bi svojih njiv s ogerfhizhno presho ne gnojili, po kateri jo prav veliko in neisrezbeno debéle priraste, bres de bi se je gofenze podstopile; ravno sató ne pognojijo s ogerfhizhno presho samo svojih njiv, temuzh tudi repno seme, preden ga vsejejo, v moki ogerfhizhne preshe prav dôbro omanejo. Na njivi, ki je s tako presho pognojena, prav rada répa raste, in oljnatega gnoja duh je gofenzam sopern in jih odganja od ondot, kjer repa raste, de je ne poshkodjejo. *) — Koliko se ogerfhizhne preshe sa zel oral semlje pognojiti potrebuje, se ne more sploh na tanjko povedati, to se vezhidel le po boljši ali flabejši semlji rasfodi.

Franzoski in angleshki vertnarji radi s ogerfhizhno presho po vertih gnojé, in pravijo, de je tak gnoj soper bramorja prav dôber; ravno sató potrebujejo tudi vseskosi vertne gredize s, tako moko. Zhe so tedaj per gnojenju njiv, 30 deli hlevniga gnojá enimu delu is preshe enaki, ravno sató potrebuje skerbni vertnar per gnojenju vertnih grediz tudi dve ali tri dela preshe, namesti 30 delov hlevniga gnojá, potem, kakor mu zhervi manj ali vezh shkode napravljajo. —

Tistim, kateri mislijo skušnje, s ogerfhizhno presho gnojiti, napraviti, she povémo, de se gola presha, ktera sétvi veliko rodovitnost obrodi, s nekimi semenjemi, posebno s sozhivnim semenam smeshati ne sme, namrezh ne s graham, bobam,

grahorizo i. t. d.; ampak gnojenje mora v eno, séme pa v drugo brasdo priti. — Shitu se mora narmanj ossem dni pred sétvo gnojiti. —

Kdor shelji, kaj vezh od tega svediti, naj se na pisarnizo z. k. kmetijske drushbe v Ljubljani verne. *)

KMETIJSKA SHOLA.

(Na dalje.)

Dôbro je séme vzhasih premeniti.

Skušnja pové, de navadno podnébje ali srazhje ta ali uni sad bolj srodi, de sad szháfama sahiri ali oslabi, zhe bo smerej le v tisto semljo sejan; satorej je dobro seme premeniti. Per temu naj te vodi le ta védnost:

1. Preméni seme takrat, kadar řposnash, de je tvoje semenško serno od vezhletniga perdelovanja oslabélo.

2. Kupi seme is takiga kraja, od kteriga vesh, de se mu je semlja perlegala; kjer ga tedaj nar obilniři perdelujejo.

3. Glej, de bosh, ko je mogozhe, dobro seme, ki je na plitvi semlji sraftlo, na debelji semljo sejal. Kupi tedaj dobro seme s pustejřhiga, merslejřhiga kraja, kot je per tebi doma; kadar seme v toplejši kraj in v bolji semljo pride, obilno rodi. Ako bi kdo ravno nasproti is semenam delal, ta bi si nizh ne popravil. Samo konopljevo seme pernesejo nekteri is gorkejih deshelá v merslejři kraje.

Lanéno seme pa is merslejřhiga kraja v toplejšhiga pernefeno, posébnô dobro donéše.

4. Ne kupuj semena is krajev, kjer řnetje in druga plasha med shitam rada raste.

Kako gre seme sa řetev perpravljati?

Nekteri seme pred řetevjo namakvajo, de bi hitreji pognálo. V mokrim vremenu je sa debélo semljo namakvanje nepotrébno delo. V suhim vremenu bi snalo namózheno sernje se pretegniti in oshkodovati, ker bi kal sadosi sóka v suhotni semlji ne dobil. Satorej namakvanja sploh ne svetvamo. — Le kako terdo seme, postavim: turřhizo — je dobro namakvati. Perporozhimo pa raji na vészher řejati, de zhes nozh rofa séme smezhi, po dnevi ga pa sabránati. To řtoriti je prav, kjer je perpravno, in kadar zhař perpuřti.

Kako se mora řejati?

Mera řetve na enakim prostóru se po le tih okolřshinah ravná.

1. Rozhen řejavez manj semena poséje, nerozhen pa vezh, tode ga tudi vezh savérshe. řetev ima tudi svoje postáve, po kterih se mora voditi in delati.

*) Sareř velik dobizhek, ako bi se tudi per naf ta skuřnja poterdila!

*) Ogerfhizhna presha v zelih kofzih zent po 42 krajzerjev — smljeta pa po goldinarju se dobi v Ljubljani na velikim tergu Nr. 2.